

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Pavli Fvschi Episcopi Sarnensis De Visitatione Et
Regimine Ecclesiarvm. Libri Dvo**

Fusco, Paolo

Romae, 1616

De Zelo Pastoralis Officii In omnibus prædictis. Cap. Trigesimvmtertivm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61768](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61768)

vnumquēq. libertati suæ relinquēs, offerens libenter suum conspectum, grande, & equum iudicium, dignum profecto tanto Rege, qui præter magnas, & heroicæ sui animi dotes, illud peculiare habuit, tãquã Catholicus Rex, & fidem christianam defendere, & iustitiam cunctis ministrare.

DE ZELO PASTORALIS OFFICII IN

omnibus prædictis.

CAP. TRIGESIMVM TERTIVM.

S V M M A R I V M.

- 1 **P**ersonarum qualitates, quæ sint attendendæ ab episcopo.
- 2 Zelus quid sit.
- 3 Zelus quotuplex sit.
- 4 Zelus an sit idem, quod emulatio.
- 5 Prælati quo zelo debent esse armati.
- 6 Tria sunt consideranda in prælato zelante super domum Dei.
- 6 Conditiones Pastoris eligendi, quæ sunt.
- 8 Episcopus quare debet vigilare super gregem.
- 9 Correctio vitæ est attendenda.
- 10 Benefacere quid sit.
- 11 Mandata Dei observare omnes tenentur.
- 12 Patientia in tribulationibus, christianis est persuadenda.
- 13 Correctio diuina humiliter est toleranda.
- 14 Episcopi debent adimplere officium boni medici spiritualis.
- 15 Episcopi dissimulantes peccata populi grauius peccant.
- 16 Ratio strictissima reddenda est de cura animarum.
- 17 Gladio armatus debet esse episcopus. Et quid significat gladius, nu. 18. Et quare detur Regi, nu. 19.
- 20 Pastoralis officij summa quæ sit.
- 21 Fructus magnus datur episcopo recte visitanti.
- 22 Episcopi dicuntur esse in statu perfectiori.
- 23 Gaudium prælatorum in quo consistat.
- 24 Finis noster in quo vertitur.

Pro Secundi huius libri fine, & quasi ipsius visitationis in generali, & particulari, antequam ad alia transeamus, aliqua dicenda sunt pro conclusione episcopali visitationum in salutem animarum, quarum obiectum proprium debet esse ipsorum episcoporum. Nam, &

Dominus nonaginta ouibus relictis ad unam perditam pastorem attendere dixit. Luc. cap. 15. Hoc est virtutis opus. Hæc est limitatio veri pastoris, qui animam suam pro ouibus suis posuit, Io. c. 10. Hinc pendet magna illa retributio cœlestis patriæ, quam ipse Dominus latroni secum crucifixo, & se contenti,

G g 3

fitenti, ipsamq. fitienti in personam totius ecclesie militantis, promittens dixit, Luc. c.ulti. [Hodie mecum eris in paradiso.] Ideo qualitates personarum attendentes, super oues commissas ad tres, tantum sit consideratio pro muneris sui executione, ex quo prouenit illud dictum Petro. [Pascas oues meas.] Ioan. eo. c.10. Aut pastoris officium, aut furis, aut mercennarij. In ipsis Christus docuit Apostolos suos, quæ agenda aut quæ vitanda essent. nam si ad pastorem oculos vertimus, ecce ipse Christus pastor pastorum animam suam posuit pro nobis: Hoc exemplum tradidit discipulis. Hoc in testamento reliquit: Hi sunt epi pastores sequentes sua vestigia, intrantes per ostium, & oues custodientes. Furẽ imitatur, cum non pascunt, sed oues ad perditionem ducunt, quia in ouile non intrant per ostium, quod est ipse Christus vel sine custodia assignata, hoc est canonica electione, & Apostolica auctoritate, vel et per simonie labẽ. Mercenariũ dicit scriptura esse prepositum ouibus, sed timidum, & proprijs comodis intendente, fugere quæ grege derelicto, cum lupum venientem vidit, vel furem, hoc est etiã diabolicas suasiones, ideo nõ implet officium pastoris, quia mercennarius est, & nõ curat de ouibus. Ioan. c.10. supra lib.1.c.3.num.15. in his est consideratio, & zelus praelati. dicit S. Augu. relatus a Grat. 23.q. 4. c. tres personas. nisi enim Praelatus sit armatus zelo contra peccata, non pastoris, sed mercennarij nomen assumitur, vt plenius demonstrat dom. Archiepif. Brachar. de morib. Praelat. 2. part. cap.9. & cum zelum Dei ha-

bet, omnes inimicos suos, putat, & sibi inimicos, ex quo sunt hostes Dei ex illo. [Nonne qui oderunt te Domine, oderam, & super inimicos tuos tabescebam, perfecto odio oderam illos, & inimici facti sunt mihi.] [Psal. 138. Aluar. Pel. de planct. eccl. li. 2. c. 71. col. 2. tanquam veri zelatores fidei, c. filij. in fine. de hæret. lib. 6. † Est autem zelus bonus ad propositum, vt dicit August. feruor animi, quo mēs abiecto timore humano pro virtutis defensione accenditur, & comeditur, qui quælibet praua, quæ viderit, corrigere satagit, si nequit, tolerat, & gemit, quando dolet de Dei contumelia, cum homines honorem Dei minunt, & sperunt eod. psal. 138. [Super inimicos tuo tabescebam: Bonorum est enim natura indignari, sed non dedignari, cap. vero. 45. dist. non de illa indignatione mala, quam reprobatur Apost. scribens ad Ephes. c. 4. in fine, & ad Colos. cap. 3. & Greg. Homel. 34. super Luc. cap. 15. vide Do. Floren. in sum. prima par. titul. 6. cap. secundo. §. 6. Hoc zelo propheta loquutus est psalm. 68. [Zelus domus tuæ comedit me.] Quem versum exponit gloss. in cap. qui peccat, in verb. zelus. 23. quæstion. quarta. † Exinde dicunt Doct. zelum esse triplicem, bonum pro Deo, circa honesta, & rationabilia. Carnalem in seipsum: Affectuosum, & in rebus mundanis, & feruorem dilectionis zelum. Alexand. Quartus, in cap. secundo, & ibi gloss. de regul. lib. sexto. Thom. secunda secunda, quæstio. 38. alibi accipitur pro inuidia, interdum pro ira, Iacob. c. primo. [Ira viri iustitiã Dei nõ operatur.] De zelo bono armatus

matus fuit Phinees filius Eleazari fi- 5
 lij Aaron sacerdotis, qui cōmotus ze-
 lo Dei, percussit virum Israelitē cū
 vxore, ex quo placauit iram Dei, nu.
 c. 25. & Helias zelo zelatus est pro
 Domino Deo exercituum, quia de-
 relinquerant pactum Domini Israel
 destruxerunt altaria, prophetasq. oc-
 ciderunt, lib. 3. Reg. c. 19. Non au-
 tem de zelo tristitiæ, videns bona
 opera, qui dicitur zelus malus, de
 quo dicit sapiens. [Zelus, & iracun-
 dia minuunt dies, & ante tempus se-
 nestam adducet cogitatus, Eccl. c. 3.
 4 in fine. † An autem zelus sit idem,
 quod æmulatio. Exod. c. 34. [Domi-
 nus Zelotes nomen eius, Deus est
 æmulator. Vt zelus Græcè, Latine
 emulatio, vt vnum sit in alio, vt pro-
 prie sit, qui zelat, aut æmulator, ex
 amore alicuius feruens, idest vehe-
 menter accenditur, & commouetur 6
 desiderio, ira, vel inuidia, & sic in bo-
 num, & in malum. Io. Dried. latius,
 de Eccles. script. lib. 3. c. 1. describit
 Apost. ad Gala. cap. 1. [Abundantius
 æmulator existens paternarum mea-
 rum traditionum. Hic est optimus
 zelus pro Deo certamen subire, vt
 honorabile sit nomen eius coram
 gentibus, Act. Apost. c. 9. non, vt Iu-
 dæi, qui videntes suam sinagogam
 in dies diminutam, æmulatione ma-
 gna nos prosequuntur, quia, & eccle-
 siam Dei crescere vident. eod. c. 1.
 per Dried. [Lapidem, quem repro-
 bauerunt edificantes, hic factus est in
 caput anguli. Ps. 117. Matth. cap. 21.
 Eruntq. propter eorum grauissimū
 peccatum semper disperli. Sine lege
 sine capite, sine sacrificio: Qui vero
 erunt in fine mundi conuertentur
 ad Deū. Marquad. Sufan. de Iud. &
 infid. 2. p. c. 6. nu. 28. † Sed prælati de-
 bent esse armati zelo salutis anima-
 rum, propter quas saluandas visita-
 tiones faciunt. Magister in ps. 118.
 super verbo tabescere. Bernard. in
 cant. ser. 76. circa fin. Archiepis. Bra-
 char. de morib. prælat. c. 9. 2. p. dum
 tractat de zelo, quem debet habere
 prælatus contra peccata. Aluar. Pe-
 lag. lib. 2. cap. 71. Hortando omnes
 ex zelo iustitię punire proprium cor-
 pus propter peccata cōmissa, quod
 est obiectum pœnitentię. Scot. lib. 2.
 dist. 40. quæst. vnica. In proximo pec-
 cante duo exercenda esse, misericor-
 diam, quia homo est, correctionem,
 quia peccator est, nec omnino dicit
 August. liberabis hominem, nisi eum
 persequutus fueris peccatorem, vt
 nulli claudendo misericordiam, sic
 nulli relaxando impunitatem. 23.
 quæst. 4. cap. duo ista. † Ad quæ exe-
 quenda in episcopo zelante super
 domū Dei pro exequutione sui pa-
 storalis officij tria consideramus; a
 quibus omne bonum dependet. Pri-
 mo habeat vitæ sanctitatem, pascen-
 do exemplo bonæ vitæ gregem
 suum. 1. Petr. cap. 5. Secundo curæ
 potestatem, vt commissā sit sibi gre-
 gis Dominici custodia, & tertio af-
 ferre ecclesiæ vtilitatem, vt primo
 cognoscat, & iudicet sibi commif-
 sos, in secundo pro populis orando,
 eis prædicando, eosq. regendo, vt sal-
 uos reddat in die iudicij æterno
 Deo, Flor. in sum. 3. p. tit. 20. cap. 1.
 per totum, & Ioan. c. 15. [Posui vos,
 vt eatis, & fructum afferatis, & fru-
 ctus vester maneat,] In vtilitatem
 populi, cuius regimini positus affici
 debet pro subditis ad eorum solici-
 tudinem pertinentibus. Aluar. Pela-
 g. lib. 2.

lib. 2. cap. 22. Sic enim faciendo inculpatos nos futuros in die Iudicij credimus ipsis vltro, & in criminibus suis morientibus. c. fin. 47. dist. Ioan. c. 8. [Moriemini in peccatis vestris.] † Et dicit Alphons. Aluar. in confirmationem prædictorum in suo Speculo. c. 9. in pastore eligendo duas debere inesse conditiones: 7
 Prima quod sit bonus id est, sine peccato mortali. Eccl. 31. [Beatus vir, qui inuentus est sine macula.] Secunda quod sit melior ceteris, quoad regimen [quis est hic, & laudabimus eum,] vt possit pascere subditos triplici pabulo. Verbo veritatis vitæ, & exemplo, & temporali subsidio. Vnde receptum est in ecclesia Dei episcopos patres dici. Do. Card. Hof. de cath. eccl. li. 5. in Conc. Trid. sessio. 25. de reform. gene. c. 17. ibi, [Se patres, & pastores esse meminerint.] Et sess. 13. c. 1. de refor. Vbi officium boni pastoris notatur, vt in 8
 superioribus latius diximus. † Ideo vigilare debet episcopus, vt diabuli tentationibus continuo occurrere possit a se, & ab alijs expellendo, per doctrinam, & prædicationem, quæ duo propria sūt episcoporum, docendo viam veritatis, opere, & sermone, prædicatio ex zelo sui pastoralis officij, quæ vitanda sunt a Christianis, & resistendo diabolo, ouesque de eius manu eripiendo, & ad gregem Christi vniendo, qui dixit Ioan. c. 10. [Ego cognosco oues meas, & meæ me, & nemo potest illas de manu mea eripere.] Et si quãdo peccat, resurgunt per penitentiam, nec iusti vocabulum perdūt. c. septies in die. de peni. dist. 3. cum scientia docendo, & affectu charitatis, ac sermonis

dulcedine, fumendo martyrium pro Christi nomine in doctrina, & prædicatione. Flo. ead. par. tit. 31. c. 9. cum seq. quod fortius, & ipsi visitatores facere debent, non minus exemplo q̄; verbo, prædicare, & plantare. cap. inter cetera. de offi. ord. Pavi. in ex. traug. vas electionis. in verb. abbat. † Et ex his visitationibus in subditis correctio vitæ sequitur, quæ plurimum est attendenda. Luc. c. 11. [Beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.] cum spe salutis eternæ. Psal. 50. [Sacrificium Deo, spiritus contribulatus. cor contritum, & humiliatum Deus non despiciet.] Bern. in serm. de mult. vtil. verb. Dei. Qui enim vult coronari, oportet. q̄ ipse mereat coronam sibi ipsi per proprias operationes. Quia via debet præcedere terminum, & dispositio id, ad quod disponitur. Philof. in 5. Pol. & in 2. de anima. vbi dicit q̄ Actus actiuorum sūt in passo bene disposito, & argumentatur. Scotus in 2. dist. 5. q̄. 1. & Mat. c. 7. [Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant vestra opera bona. Et c. 7. A fructibus eorum cognoscetis eos.] Ex quo dixit Apo. ad Ro. c. 2. [Reddet Deus vnicuique, secundum opera sua. Mat. c. 20. Voca operarios, & redde illis mercedem.] † Est autem benefacere secundum theologos actus elicitus, vel imperatus libertatis regulatus ratione. Nam duplex est operatio voluntatis, scilicet actus elicitus, & actus imperatus, primus dicitur actus causatus ab ipsa voluntate, secundus actus aliarum potentialium a voluntate in quantum elicitor ab ipsis potentiis, secundum Imperium voluntatis. Ideo in benefacere requiritur debite circumstantie: Hinc apparet, quam

quam impie agant inimici S. Eccle-
 siæ, negantes bona opera, credentes
 sola fide iustificari hominem, quam
 sine operibus mortuam dicit Apost.
 Iac. c. 3. [Abundate in omni opere
 bono.] Scribit alter Apost. in prior
 ad Cor. c. 15. [Scientes quod labor
 vester non est inanis in domino : nõ
 enim iniustus est Deus, vt obliuiscatur
 operis vestri, & dilectionis, quam
 ostendistis in nomine ipsius] Sess. 6.
 Conc. Trid. de iustif. c. 6. 16. Perseue-
 rando in bene agendo, & custodien-
 do mandata Dei, vsq. in fi. can. 26. &
 1 eod. c. 16. † In visitationibus ex zelo
 prælatorum docetur populi, vt ope-
 retur, & bene, & sic intrare in regnũ
 Dei. Nec aliquis quantumuis iustifi-
 catus liberum se esse ab obseruatione
 mandatorum putare se debet. eo.
 tit. & sess. cit. c. 11. & can. 20. cuius
 verba sunt; [Si quis hominem iustifi-
 carum, & quantumlibet perfectum,
 dixerit non teneri ad obseruantiam
 mandatorum Dei, & ecclesiæ, sed
 tantũ ad credendũ, quasi vero Euan-
 gelium sit nuda, & absoluta promissi-
 o vitæ æternæ sine conditione ob-
 seruatiõis mandatorum, anathema
 sit.] Quia Deus non patitur otiosa ef-
 se in nobis, quæ exercenda, non ne-
 gligenda donauit, vt & nos coope-
 ratores simus gratiæ Dei. August. de
 eccl. dogm. c. 32. de fid. & oper. c. 14.
 & in Ps. 31. Et ecclesia nostra catho-
 lica firmat opera nostra bona exte-
 riora esse necessaria ad vitam æter-
 nam acquirẽdã, vt supra proxime est
 dictũ. Si igitur benefecerimus ope-
 rando in domo Dei, ipse dabit no-
 bis magnã remunerationẽ. eod. c. 16.
 id est, denarium. Matt. c. 20. hoc est
 fælicitatẽ æternã, ad quam nos per-
 12 ducat, qui regnat trinus, & vnus. †
 Confortando afflictos zelo patien-
 tiæ. quæ est alia pars effectus visita-
 tionis, quia tribulationibus acquirit
 homo regnum cælorum, cum illas
 patienter sustinet propter Deum,
 in remissionem suorum peccatorũ.
 Matt. c. 24. [Non ne oportuit pati
 Christum, & ita intrare in gloriam
 suam.] 2. ad Cor. 1. 2. ad Thi. 2. [Om-
 nes, qui pie volunt viuere in Christo
 Iesu, persecutionem patientur. Et
 Petr. in 1. c. 2. [Christus passus est pro
 nobis, vobis relinquens exemplum,
 vt sequamini vestigia eius.] Et c. 4.
 [Christo in carne passo, & vos eadẽ
 cogitatione armamini, quia certissi-
 mam arrham habemus, quod si com-
 patimur, & glorificamur.] Sess. 14.
 Conc. Trid. de sacr. pænit. c. 8. circa
 med. Ex quo libenter debemus glo-
 riari, & gaudere in tribulationibus. 2
 ad Corin. c. 12. August. super Ps. 29.
 Tribulationes nempe sunt viæ re-
 ctæ, per quas Deus ostendit perue-
 niri ad regnum suũ. Hier. c. 31. [Ad-
 ducam vos per torrentes aquarum
 per vias rectas.] Act. Apost. c. 14. [Per
 multas tribulationes oportet nos in-
 trare in regnum cælorum.] Ad pa-
 tientiam hortatur nos Christus. Luc.
 c. 21. [In patientia vestra, possidebi-
 tis animas vestras.] Patientia proba-
 tionem operatur, probatio spem. ad
 Rom. c. 5. ad Heb. c. 10. [Patientia vo-
 bis necessaria est, vt voluntatem Dei
 facientes, reportetis misericordiam]
 Flor. in 4. tit. 3. cap. 7. Est autem
 patientia virtus mortalis, & quæ
 fidei nostræ fundamenta munit, in-
 crementa spei nostrę sublimiter pro-
 uehit, ideo oportet nos esse fortes,
 quia vita hominis super terram nihil
 est

est nisi militia. Iob cap. 7. & Plin. in suo Panag. ad Traianum Imp. nam vt dicit Alex. de Ales. in sum. 3. lib. ex quattuor permittit Deus hominem mala pati, vt virtus illius alijs nota fiat vt de Iob. in eius libro legimus, & ne cadat in superbiam a recto conscientia. 2. ad Corint. 2. [Et ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meę, Angelus sathanę, vt me colaphizet.] Et varij erudiantur, vt de Lazaro di plura. Luc. c. 19. vel vt inde detur gloria Deo. Io. c. 9. de cæco a natiuitate. Sic enim bonum certamen certando, cursũ cõsumando, fidẽq. seruãdo, red det dominus iustus iudex in illa die coronam Iustitię. 2. ad Tim. cap. 4. [Virtus in infirmitate perficitur.] 2. ad Cor. c. 12. [Patientia abundans sit in nobis, quia Deus flagellat, & saluat, deducit ad inferos, & reducit.]

13 Iob c. 13. † Ideo correctionem Dei in nobis humiliter accipiendo, quia nullum maius signũ reprobationis est, quam male agere, & bene prosperari. [Nam præsens prosperitas sui finem ascondit, & aduersitas sine fine succedit, & dum pax, & securitas expectatur, subitaneus superueniet interitus, tamquam in vtero habenti, & effugient.] 1. ad Thess. c. 5. & Bern. in epist. 64. notatur in c. paratus 23. q. 1. [Prosperitate peccantium nihil infelicius, quia amatores malorum digni sunt morte, qui spẽ habent in talibus, & qui faciunt illos, & qui diligunt, & qui colunt.] Ideo in omnibus, fideles laudent Deũ. [Qui non patitur electos suos tentari, supra id, quod possunt; sed cum tentatione fiat prouentus, vt possint substinere. Sic Apost. in sua

14 prior. ad Cor. c. 10. † Sic officium boni medici spiritualis exercet episcopus, sic gregi commisso intendit: prou. c. 30. [Diligenter agnosce vul-tum pecoris tuis, tuosq. greges considera.] Vt cognitis causis, & originibus peccatorum, tollatur morbus medicinaq. adhibeatur; ne contigat illud Hier. c. 50. [Grex perditus factus est populus meus, & pastores eorum seduxerunt eos.] Ezech. c. 34. [Et disperse sunt oues meę eo quod non esset pastor.] Quod autem prælati sint medici animarum probatur in c. adhuc instant de penit. dist. 3. & plene D. Card. Albanus de pot. Pap. p. 2. nu. 20. cum seq. ex hoc episcopi debent pascere in formam gregis in iudicio, & veritate, & regere iuxta net. in Conc. Trid. sess. 23. de refor. c. 1. in princ. & sess. 13. eod. tit. c. 1. cum circumspektione in verbo, & in factis Archiep. Brachar. de morib. præl. lat. p. 2. c. 11. frat. Ludou. Granat. in concione sua habita de offic. & mor. episcop. † Hęc si non agant episcopi Zelus domini comedet eos in interitum mortis, quia non pastoribus vigilantibus, sed dormientibus assimilantur, de quorum manibus iam cadit baculus, quia dissimulãdo corrigere subditos mortaliter peccant. 43. dist. c. sit rector. gl. per illum tex. in cap. clericis, vers. prælatis. de Immunit. eccl. lib. 6. Abb. in cap. 1. de treug. & pac. Paui. hoc tit. 1. p. q. 10. in princ. [Officium enim pastorale non permittit tolerare errantem, aut non recipere corrigentem, cum impium sit manum negare conuersis.] Vt in simili dixit Innoc. in epist. 26. & Apost. 2. ad Tim. 2. [Episcopus debet esse operarius inconfusibilis, re-

ete

Et tractans verbum veritatis.] De quo scribit Bern. super cant. ferm. 77. & ferm. 30. plorans dicens. [Miror audaciam plurimorum, quos videmus de suis vineis non colligere, nisi spinulas & tribulos, vineis tamen dominicis, etiam se ingerere non vereri. Vide supra lib. 1. cap. 3.]
 16 † Ve nobis igitur, si non attendemus? & quam Strictissime rationem reddituri sumus, cum sanguis subditorum de manibus nostris requirendus sit, de offi. ord. cap. irrefragabili. in prin. Non enim admittitur pastoris excusatio ex ignorantia, si lupus oves comedit, c. quamuis. de reg. iur. dixi in ser. de Conc. prouint. in fine. Vnde S. Gregorius reprehendit episcopos immemores honoris sui, & curam paternę vigilantie non exhibentes, circa ecclesias, & filios ex c. nuntiatum. 84. di. & de hac ratione reddenda loquitur Do. Card. Hosi. in lib. de sacr. vern. ling. col. 7. [Omnes enim stabimus ante tribunal Dei] Ad Ro. c. 14. Mat. c. 11. pri.
 Petr. c. 4. [Qui reddent rationem ei, q. paratus est iudicare viuos, & mortuos,] & si iustus quidem vix sit securus, impius, & peccator vbi parebunt. eod. c. in fine. ex illo prouerb. capit. 11. in vlt. verb. [Si iustus in terra recipit, quando magis impius, & peccator.] Vnde dicit sancta ecclesia illos versus.

Quid sum miser tunc dicturus?

Quem patronum regaturus?

Dum vix iustus sit securus?

Rogamus autem vos fratres, vt abūdetis magis, & operam detis, vt quieti sitis, & vt vestrum negociū agatis, pri. ad Thessal. c. 4. vbi vindex est do.
 17 minus. † Propterea gladio arma-

tus sit episcopus, (hoc est zelo honoris Dei.) nam, & Petrus pro Domino gladium traxit, & ipse dixit, [Ecce duo gladij hic] Mat. c. fi. Lu. c. 22. vt in spiritualibus sit intentus, & in temporatibus bene insistendo, nec diabolus ita insistit. Prælatum armatum in vigilia gregis videns: armatum inquam gladio prædicationis, admonitionis, & correctionis: illi enim duo gladij, dicit Aluar. Pelag. lib. 2. c. 57. significant duplicem potestatem Petri, scilicet spiritualiter occidendi, & spiritualiter, viuificandi, vel per illa verba Petrus denotauit in ecclesia militante, esse duplicem potestatem, spirituales, & temporales. 96. di. cap. duo cap. s. vna. de sum. Trini. & Papa vtriusque gladij potestatem accepit, & imperium ab ecclesia depēdere firmissima opinione receptum est, c. nouit. de Iud. Amplissimus do. Card. Alban. defensor Pontificiæ dignitatis, & potestatis, in suo tratt. 2. part. nu. 16. supra hoc libro c. 26. post nu. 16. † Significat etiam gladius in scripturis iram, & indignationem Dei in peccatores Psal. 7. [Nisi conuersi fu eritis gladium suum vibrabit.] Item gladius vltor iniquitatum. Iob. c. 19. [Quoniam vltor iniquitatum gladius est. Imperator in. l. cū vir. C. de adult. ibi [Gladio vltore. de gladio peccatorū Psal. 36. itē denotat excōmunicationem, quia dicitur gladius Dei spiritualis. dom. Card. hos. in li. confess. c. 31. & sess. 25. Conc. Trid. de refor. gen. cap. 3. est, & gladius verbum Dei (quo episcopus ornatus esse debet) Psal. 149. ad Ephes. cap. 6. [Et galeam salutis assumite, & gladium Spiritus, quod est verbū Dei.] Vnde
 gladius

gladius benignus, quo Deus loquitur veritatem. Matth. c. 10. [Non veni mittere pacem sed gladium.] Et est gladius bis acutus, utroque acumine præpotens, veteris, & noui testamenti, & hoc gladio omnis putredo a fidelibus abscinditur. unde merito dicitur benignus; Est, & alius malignus, quo maligni loquuntur vanitatem, lingua eorum gladius acutus, & ps. 143 [De gladio maligno eripe me.] † Datur aut Regi Gladius ad laudē bonorū, & vindictā malorum. tex. not. in c. postulasti. de homic. & not. in l. imperiū. ff. de iuris. omn. iud. & facit quod dixit S. Ambr. in lib. 1. de offi. [Quod si potestas sæcularis gladiū reprimat, vincula dissoluit, laxat exilium] 23. q. 4. c. est iniusta, & S. Bern. ad Eugen. Pap. de Confid. li. 4. super quo sunt pulchra dicta in Pōt. 1. p. de Coronat. Reg. in traditione gladij euaginati, cum illa ps. 44. [Accingere gladio tuo, super femur tuū potentissime], Mar. Frec. de subfeu. lib. 1. de offic. magn. iust. in prin. adducit sententiam Imperatoris. in l. 1. C. de iust. Cod. compon. [Quod summa Reip. tuitio de stirpe duarū rerū, armorum, atq. legum veniens, vimque suā exinde muniens, felix Romanorum genus anteponi nationibus, omnibusque dominari, tam præteritis efficit temporibus, quam Deo propitio in æternum efficiet.] † Hæc est denique summa Pastoralis officij, vigilare Prælatos, & in omnibus laborare, & ministerium suum implere, 2. ad Tim. c. 4. sess. 6. Conc. Triden. de refor. post princ. & propter aduentum Domini. Matth. c. 14. [Vigilate, & orate, quia nescitis, qua hora dominus vester vēturus sit. Et propter chari-

tate proximi, ab eo remouendo peccatum reuocando ad bonū. 23. q. 4. c. debet homo, alias si omittunt, censentur causa peccati illius. Adrian. Pap. vj. in quodlib. l. E. cū seq. Quia vigilando, oculus mentis ad claritatem veri luminis habetur, torpor negligentiae a se excutitur, opusque dicitur adequatur. Alua. Pelag. lib. 2. c. 5. & si non vigilant, non scribentur in numero sanctorū, & si grandis est operatio, grande expectatur meritū, ideo multa debent facere. in extrau. Bonif. viij. dudum, de sepul. Matth. c. 5. [Gaudete, & exultate, quonia merces vestra copiosa est in cælis] Arch. Brach. de morib. præl. 2. p. c. 1. adducit Bern. super cant. ser. 76. Boni pastoris esse peruigilare subditis dormientibus, de quibus ante tribunal æterni iudicis interrogabitur, in quibus si vtiliter se gesserit, non iudiciū, sed gloriā pro suis actibus percipiet. Flor. in 1. tit. 5. c. 2. §. 4. in fi. quando Christus dominus noster in quarta vigilia veniet consolare suos. Marc. c. 6. de quo Alua. Pel. lib. 1. c. 55. † In istis versando ep̄s adimplens prædicta, cōplet zelum sui pastoralis muneris, iam gloriatur in operibus Dei, consequendo fructum operationis suæ, habentis delectationem convenientem operanti. S. Tho. 1. 2. q. 7. ex quo addidit Flor. in 4. tit. 5. c. 21. Opere in quantū sunt effectus quidam in nobis operādo, habet rationē fructus, sed in quantū ordinantur ad finem vitæ æternæ, magis habent rationem florum, & Ezech. c. 14. [Fructus mei, fructus honoris, & honestatis, bonorum operum gloriosus est fructus.] Sapien. c. 13. Apost. ad Ephes. c. 5. *Fructus n. lucis est in omni bonitate*

nitate, & iustitia, & veritate. Ad tantum illud Hierem. c. 12. *Confundemini a fructibus vestris.* Accipientes illud Petri Principis Apostolorum. in sua vlt. c. 1. *Satagite, vt per bona opera certam vocationem, & electionem faciatis.* Quæ verba sunt in Conc. Trid. sess. 6. de iustif. c. 11. Deus enim reddet fructum maximum, si abundauerimus in omni opere bono, scientes, quod labor noster, non est inanis in Domino, vt dictum est ¹¹ supra, nu. 19. † Nam cum Christus proprio sanguine redemerit nos, nõ debent Prælati esse desides in administratione; Dicit namq. Apost. 1. ad Corin. c. 6. *Empti. n. estis pretio magno.* Quia magnam fecit sanguinis sui effusionem, transferensq. in suum regnum. sess. 22. eiusd. Conc. de sacrific. Miss. c. 1. Ex hoc igitur dicuntur ipsi episcopi propter maximam curam animarum, quam habent, esse in statu perfectiori. Alph. Aluar. in suo Spec. c. 12. Religiosi verò in statu perfectionis. S. Dionys. de Eccl. Hierar. lib. 5. quia Religio ad perfectionem ducit. vide optime D. Card. de Turr. Crem. in sum. eccl. lib. 1. c. 76. & in c. ²³ episcopus. 24. q. 1. † In hoc est gaudiũ Prælatorum, videre oues suas in veritate ambulare. Ioan. in 3. 50. dist. c. quia sanctitas tua, dixit etiã Archid. 12. q. 2. c. ecclesiasticis, Gaudium esse eleuationem animi in his, quæ digna sunt exultantis, psal. 121. *Latatus sum in his, quæ dicta sunt mihi in domum domini ibimus.* Gaudendo de salute, non de hoc mundo, nam qui gaudet in hoc mundo, flebit in alio. Ioan. 16. *Vos plorabitis, & flebitis, mundus vero gaudebit, vos contristabimini, sed tristitia vestra con-*

uertuntur in gaudium, & gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Ex hoc est gaudium spirituale. Matth. c. 25. *Intra in gaudiũ domini tui.* ad Phil. c. 3. *Fratres mei gaudete in Domino.* Isai. c. 63. *Et gaudebit sponsus super sponsam, & gaudebit super te Deus tuus.* Et hoc est æternũ gaudiũ, Luc. c. 10. *Gaudete quia nomina vestra scripta sunt in Cælis.* Est, & gaudium corporale, sed honestũ. *Gaudete, cũ gaudentibus,* ad Rom. 12. Eccl. c. 9. *Vade ergo comede in letitia panẽ tuũ & bibe cum gaudio vinum, quia placent Deo opera tua.* Hoc gaudiũ hylarem facit hominem. Prouer. c. 15. *Gaudens cor exhilarat faciẽ, sed spiritus tristis desiccet ossa.* Bar. in proce. tri. lib. C. *Fugiendũ gaudiũ mundanum, vanũ, & periculosum, quia breue ad instar puncti, & transeat sicut visio nocturna.* Iob c. 20. & c. seq. *Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.* Luc. c. 6. *Ve vobis, qui reditis nũc, quia lugebitis, & flebitis.* Iterum Iob c. 3. *Versa est in luctum cythara mea, & organum meum in vocem flentium.* Hæc vita Pastorum, hoc officium Episcoporum Zelãtium pro salute gregis commissi, flere, & tristari de peccatis eorum populorũ, vires, orationes, adiuumenta præstare, vt resurgant, ps 50. *Docerbo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur.* † Sic peruenitur ad gloriam celestem, & ad illam, cuius magna est multitudo dulcedinis Domini. ps. 30. & in alia 35. *Inebriabuntur ab vbertate domus tue, & torrẽte voluptatis tue potabis eos, quoniam apud te est fons vitæ, et in lumine tuo videbimus lumen.* Quia vltimus finis noster, in quo consistit nostra beatitudo,

tudo, est visio Diuinæ substantiæ. Bern. in fest. omn. sanct. serm. 2. circa finem, Christum semper meditando, qui pro nobis pati voluit. Vnde, inquit, Leo Papa de Quadrag. serm. 9. Quod certa, atq. secuta est expectatio promissæ Beatitudinis, vbi est participatio Dominicæ passionis. Quia solummodo membris Christi paratur hæc æterna Beatitudo, c. omnis, qui. de penit. dist. 1. Vbi est summa consolatio, & perfecta quies. Nam omnis res, cum peruenerit ad vltimū finem, quiescit appetitus eius naturalis. Qui namq. videt Deum, omnia simul videt in ipso. S. Tho. cōtr. Gēt. lib. 3. c. 59. & seq. ex c. 3. Isai. *Regem in decore suo videbunt.* & Luc. c. 14. *Beatus qui manducat panem in Regno Dei.* Vnde dixit Magnus Boet. in 3. de Consol. Quod Beatitudo dicitur status omnium bonorum aggregatione perfectus, quam omnes naturaliter appetunt. Et summū bonum appetere est finis noster, quod est ipse Deus. Mag. in 2. dis. 2. Doct. in 4. dist. 49. S. Tho. 1. 2. q. 8. ar. 3. in corp. q. & August. Beatitudo principalis de bono hominis dicitur illa spes, & reuelatio gloriæ Magni Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi, in c. Ieiunium, de consec. dist. 5. An autē fit aliquod creatum, vel increatū, ex S. Tho. 1. q. 5. Flor. in 4. tit. 7. c. 7. cum duob. c. præced. & ipsam omnes desiderare debemus, vt Christus nos dignos faciat, cuius magnus est amor erga nos. Io. c. 6. & dicit Bern. Quousq. adoramus, & non gustamus, prospicientes patriam, & non appræhēdentes, suspirantes, & de longe salu-

tantes, o vera exulum patria, exiliij finis, Video te, sed non finor intrare, carne retentus, nec adhuc dignus. Ideo viuēdum secundum Deum, & non secundum hominem, vt ad hæc Beatitudinem perueniri possit. August. lib. 1. suar. retractat. c. 1. Nam inquit Apost. ad Rom. c. 8. *Debitor sumus, non carni, vt secundum carnē viuamus. Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini: Si autem Spiritu facta carnis mortificaueritis, uiuetis: Quicumque enim Spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt,* & ad Galat. c. 3. *Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitijs, & concupiscentijs: Vt sic fiamus hæredes Dei, cohæredes autem Christi.* Ex quibus postea cum vniuerso sanctorum numero gloria detur Altissimo Deo: Cui gratias agimus pro vniuersis beneficijs acceptis, & pro complemento præsentis partis Primi, & Secundi Libri. Ad laudem, & honorem sui Diuini nominis, suæq. sanctæ Ecclesiæ. In quibus omnibus, sicuti in principio, medio, & fine, omnia scripta, sicut nos ipsos submittimus correctioni eius S. R. E. recipientes semper, quæ ipsa recipienda mandata, & excludentes perpetuo, quæ excludenda, damnandaq. duxerit. Et S. D. N. D. Greg. xiiij. Pōt. Opt. Max. Omniumq. etiam DD. Cardinalium Catholicæq. Ecclesiæ Episcoporum; qui libenter hæc scripta suscipiant, ex ipsis in melius veritatem inuestigando, & meliorem formam inducendo. Sicuti Philos. 2. Metaphys. testatur, & affert Ioan. Andr. in fine Sexti, &c.

FINIS SECVNDI LIBRI.